

GYLDENDALS JURIDISKE HÅNDBOKER

MARIA CABRERA STRÅTVEIT
ANE FUGLESANG HERSKIND

Foreldretvister etter barneloven

Foreldretvister etter barneloven

MARIA CABRERA STRÅTVEIT OG ANE FUGLESANG HERSKIND

Foreldretvister etter barneloven

 GYLDENDAL

© Gyldendal Norsk Forlag AS 2021
1. utgave, 1. opplag 2021

ISBN 978-82-05-53014-0
Omslagsdesign: Kristin Berg Johnsen
Layout: Laboremus
Sats: Type-it AS, Trondheim 2021
Brødtekst: Minion Pro 10,5/15
Papir: 90 g Amber Graphic
Trykk: Opolgraf, Polen 2021

Alle henvendelser om boken kan rettes til
Gyldendal Akademisk
Postboks 6730 St. Olavs plass
0130 Oslo

www.gyldendal.no/akademisk
akademisk@gyldendal.no

Det må ikke kopieres fra denne boken i strid med åndsverkloven eller avtaler om kopiering inngått med KOPINOR, interesseorgan for rettighetshavere til åndsverk. Kopiering i strid med lov eller avtale kan medføre erstatningsansvar og inndragning og kan straffes med bøter eller fengsel.

Alle Gyldendals bøker er produsert i miljøsertifiserte trykkerier.
Se www.gyldendal.no/miljo

Forord

I vårt arbeid som barnerettsadvokater har vi savnet en praktisk bok som sammenfatter de problemstillingene vi står overfor som profesjonelle aktører i foreldretvister. Foreldretvister er regulert av egne prosessregler som delvis er tilgjengelige i barneloven og dens forarbeider, rundskriv og forskrifter. I tillegg følger prosessregler av veiledere, mens vurderingene av barnets beste i hovedsak fremkommer av rettspraksis. I denne boken har vi forsøkt å sammenfatte de ulike relevante rettskildene for foreldretvistene.

Vår intensjon er at boken skal være praktisk for alle som arbeider med foreldretvister. Boken må gjerne leses fra perm til perm, men det er også meningen at man kan benytte den ved å slå opp i de ulike enkelttemaene.

Vi ønsker å takke professor Anneken Kari Sperr for gjennomlesning og kvalitetssikring av manuset. Videre vil vi rette en stor takk til redaktør Ida Charlotte Grændsen for gode og konstruktive tilbakemeldinger. Vi er takknemlige for interessen og positiviteten som Ida Charlotte Grændsen og øvrige involverte i Gyldendal har vist for prosjektet. Vi vil også takke våre gode kollegaer i Dalan advokatfirma for oppmuntring og støtte underveis i prosjektet.

Oslo, 11. februar 2021

Maria Cabrera Stråtveit og Ane Fuglesang Herskind

Innhold

KAPITTEL 1 INNLEDNING	13
1.1 Introduksjon	13
1.2 Oversikt over bestemmelsesrett ved foreldreansvar, fast bosted og samvær	15
1.3 Avgrensning	16
1.3.1 Forslag til ny barnelov	16
1.4 Bruken av boken	17
1.5 Forkortelser av regelverk	17
KAPITTEL 2 BARNETS BESTE	19
2.1 Innledning	19
2.2 Historie	19
2.3 Rettskilder	22
2.3.1 Grunnloven	23
2.3.2 Barneloven	23
2.3.3 Barnekonvensjonen	24
2.3.4 Forarbeider	25
2.3.5 Praksis	25
2.3.6 Forskning	25
2.4 Momenter av betydning	26
2.4.1 Barnets ønske	27
2.4.2 Best samlet foreldrekontakt	28
2.4.3 Barnets tilknytning til foreldrene	29
2.4.4 «Status quo» / risiko ved miljøskifte	29
2.4.5 Barnets behov	30
2.4.6 Foreldrenes personlige egenskaper	32
2.4.7 Stabile forhold i hjemmet	33

2.4.8	Splittelse av søsken	33
2.4.9	Irrelevante momenter	34
KAPITTEL 3 PROSESSUELLE REGLER		35
3.1	Innledning	35
3.2	Vilkår for rettslig behandling	36
3.3	Planmøte	38
3.4	Saker som haster	39
3.5	Midlertidig avgjørelse	40
3.6	Saksforberedende møter	42
3.7	Henvisninger tilbake til familievernkontoret	44
3.8	Oppnevning av advokat eller annen representant for barnet .	45
3.9	Rettens ansvar for sakens opplysning	46
3.10	Sakkyndig	47
3.11	Dommer ved overgang fra saksforberedende møter til hovedforhandling	49
3.12	Dom uten hovedforhandling	50
3.13	Fraværdom	51
3.14	Ankefrist, rettskraft og tvangsfullbyrdelse	51
3.15	Endring av dom eller rettsforlik	51
3.16	Sakskostnader	53
KAPITTEL 4 FORELDREANSVAR		55
4.1	Innledning	55
4.2	Etablering av foreldreansvaret	56
4.3	Foreldreansvarets innhold	58
4.3.1	Samtykke til pass	60
4.3.2	Samtykke til flytting til utlandet	60
4.3.3	Valg av navn	63
4.3.4	Trosretning	63
4.3.5	Skolevalg	63
4.4	Begrensninger i bestemmelsesretten under foreldreansvaret .	64
4.5	Rett til opplysninger om barnet	65
4.6	Rett til opplysninger for en forelder som ikke har del i foreldreansvaret	66
4.7	Konflikt om foreldreansvaret	68

4.8	Praksis	69
4.8.1	Rettspraksis hvor det ble dømt felles foreldreansvar ..	69
4.8.2	Rettspraksis hvor det ble dømt foreldreansvar til en av foreldrene	72
KAPITTEL 5 FAST BOSTED		83
5.1	Innledning	83
5.2	Hvor barn skal bo fast	84
5.2.1	Rettsens anledning til å dømme delt fast bosted	85
5.3	Beslutningsmyndighet ved fast bosted	88
5.3.1	Barnehage	88
5.3.2	Flytting i Norge	88
5.3.3	Andre større avgjørelser i dagliglivet	91
5.4	Praksis	92
5.4.1	«Status quo» / risikoen ved miljøskifte	92
5.4.2	Barnets ønsker	94
5.4.3	Barnets tilknytning til foreldrene	95
5.4.4	Best samlet foreldrekontakt	96
5.4.5	Barnets behov	97
5.4.6	Foreldrenes personlige egenskaper	98
5.4.7	Delt fast bosted	99
	5.4.7.1 Rettspraksis hvor delt fast bosted ble idømt	99
	5.4.7.2 Rettspraksis hvor delt fast bosted ikke ble idømt ..	102
KAPITTEL 6 SAMVÆR		105
6.1	Innledning	105
6.2	Plikter og rettigheter som følger av samvær med barn	106
6.3	Samværsomfanget	106
6.3.1	Barnets alder og fungering	108
6.3.2	Foreldrenes personlige egenskaper og samværskompetanse	110
6.3.3	Konfliktnivået mellom foreldrene	111
6.3.4	Barnets ønske	112
6.3.5	Tilknytningen mellom barnet og foreldrene	113
6.3.6	Tilknytning til nærmiljøet	114
6.3.7	Geografisk avstand mellom foreldrenes bosted	114

6.3.8	Søsken	114
6.3.9	Mistanke om vold eller overgrep	115
6.4	Flytting	116
6.5	Henting og levering i forbindelse med samvær	117
6.6	Kostnader knyttet til samværet	117
6.7	Vilkår for samvær	118
6.7.1	Pålegg om tilsyn	119
6.7.1.1	Valg av tilsynsform	120
6.7.1.2	Omfang	120
6.7.1.3	Formkrav	122
6.7.1.4	Avgrense mot intet samvær	123
6.8	Samvær for andre enn foreldrene	123
6.9	Samvær ved kontakt- eller besøksforbud	124
6.10	Tvangsmidler	125
6.11	Praksis	126
6.11.1	Ikke samvær	126
6.11.2	Samvær fra en til tolv ganger i året	127
6.11.3	30/70 tilsvare såkalt «vanlig samvær», jf. bl. §43	129
6.11.4	40/60, for eksempel fra tirsdag til søndag annenhver uke	130
KAPITTEL 7 UTVALGTE EMNER		133
7.1	Sakkyndiges rolle i barnefordelingsaker	133
7.1.1	Oppnevning av en sakkyndig	133
7.1.2	Sakkyndig når det trengs	134
7.1.3	Hvem kan oppnevnes som sakkyndig?	135
7.1.4	Kostnader knyttet til sakkyndiges arbeid	135
7.1.5	Sakkyndiges betydningen for saken	136
7.1.6	Bytte av sakkyndig	136
7.2	Barns rett til å bli hørt	138
7.2.1	Medbestemmelsesrett	138
7.2.2	Fra hvilken alder skal barn høres?	139
7.2.3	Når skal barn høres?	140
7.2.4	Hvordan skal/bør barn høres?	142
7.2.5	Særskilt om tilrettelagt avhør	143
7.2.6	Hvilken vekt skal det legges på barnets mening?	144

7.3	Parallele barnevernssaker og foreldretvistsaker	145
7.3.1	Foreldreansvar, fast bosted og samvær – ulikt innhold etter barneloven og barnevernloven	146
7.3.1.1	<i>Foreldreansvar</i>	146
7.3.1.2	<i>Fast bosted</i>	146
7.3.1.3	<i>Samvær</i>	147
7.3.2	Barneverntjenestens oppgaver når foreldre er i konflikt	148
7.3.3	Fosterhjemsplassing hos den andre forelderen	149
7.4	Saker med kulturelle hensyn	151
7.4.1	Viktigheten av forståelse og riktig tolkning av kulturelle fenomener	151
7.4.2	Kulturtolk	153
7.5	Tvangsfullbyrdelse	153
7.5.1	Hvilke avgjørelser kan tvangsfullbyrdes?	153
7.5.2	Hvordan kan en avgjørelse tvangsfullbyrdes?	154
7.5.3	Forutsetninger for tvangsfullbyrdelse	155
7.5.3.1	<i>Ikke umulighet</i>	155
7.5.3.2	<i>Barnets rett til uttalelse</i>	156
7.5.4	Bruk av sakkyndig eller mekler	156
7.6	Barnebortføring	157
7.6.1	Hva er barnebortføring?	157
7.6.2	Vilkår	157
7.6.2.1	<i>Del i foreldreansvaret</i>	158
7.6.2.2	<i>Bosted</i>	158
7.6.3	Internasjonalt regelverk om barnebortføring	159
7.6.4	Bistand fra norske myndigheter	159
7.6.5	Barnebortføring er straffbart	160
7.6.6	Avgrense mot lovlige feriereiser	160
7.6.7	Utreiseforbud	161

VEDLEGG 1 OMSORG FOR BARN UNDER TRE ÅR NÅR FORELDRENE IKKE BOR SAMMEN	163
VEDLEGG 2–6 FRA NASJONAL VEILEDER FOR FORELDRE- TVISTER UTGITT AV DOMSTOLADMINISTRASJONEN 1. MARS 2019	171
LOVER OG KONVENSJONER	183
DOMMER	189
STIKKORD	191